

Overordnet strategi for det arkæologiske ansvarsområde på Kroppedal Museum

Kroppedal Museum arbejder indenfor rammerne af Museumslovens Kapitel 8 og tager hånd om og undersøger udvalgte lokaliteter, der berøres heraf. Museets arkæologiske ansvarsområde omfatter Albertslund, Ballerup, Brøndby, Dragør, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Høje-Taastrup, Herlev, Hvidovre, Ishøj, Lyngby-Taarbæk, Rødovre, Tårnby og Vallensbæk kommuner.

Kroppedal Museum har i årevis arbejdet med samme regionale fokusområder, indenfor hvilke vi undersøger alle områder, der berøres af kap.8. I det følgende er vores fokusområder opdelt i de to geografiske områder, som præger Kroppedal Museums ansvarsområde og som er en væsentlig del af vores identitet. Dernæst er fokusområder oplistet kronologisk. Opdelingen er:

- Kyst- og fjordområder
- Det flade sletteland

Fjord- og kystområder

Det er især spor efter bopladser fra ældre stenalder og yngre stenalder, der kendetegner fjord- og kystområderne omkring København. Ældre stenalderlokaliteter ved de tidligere fjorde f.eks. Store Vejlefjorden i Vallensbæk og Ishøj kommuner og også længere ind i landet også Albertslund og Høje-Taastrup. Her ligger bopladserne langs fjorden i en 2000 år lang periode og fortæller om livet ved de beskyttede fjorde fra Maglemosekultur helt op til de tidligste bopladser fra bondestenalderen. Ved Ordrup Fjord i Gentofte Kommune ligger bopladser på en langstrakt holm, som er dannet af strandvolde. Da området her er stærkt bebygget er der fokus på selv små anlægsarbejder for at sikre viden om stenalderbønderne fra særligt Ertebøllekultur.

På Amagers østkyst ligger submarine Kongemoselokaliteter, der bidrager til grundfortællingen om ældre stenalder og på markerne på Amager er der væsentlige opsamlinger af kystbopladserne helt op til Ertebøllekultur. Disse bopladser bidrager til fortællingen om, hvordan især havjagt har spillet en væsentlig rolle som fødekilde i de sene jæger/samlerkulturer.

Kyststrækningen især syd for København i Hvidovre, Brøndby, Vallensbæk og Ishøj kommuner har ligger meget længere inde i landet end den nutidige kyststrækning. Derfor finder vi den kystnære bebyggelse langt fra dagens kystlinje. Kystbebyggelsen fra både stenalder, bronzealder og jernalder ligger ofte som enkeltliggende gårde. Undertiden ses særlige økonomibygninger med tætstillede stolper, der kan fungere som småhuse med hævet gulv. Disse bebyggelser undersøges altid med fokus på især affaldsgruber, som kan dokumentere at man har udnyttet den kystnære placering til fiskeri.

Fra sen vikingetid og i middelalderen kendes ladepladser og fiskelejer langs Køge bugt, som er et fokusområde. Fiskeriet i Køge Bugt foregik fra en række små sæsonprægede lokaliteter langs kysten. Det er sandsynligt at der har været et vigtigt fiskeleje ved udmundingen af Lille Vejleå idet åen også angiver et herredsskel. I Hvidovre nær Harrestrup å har der formentlig været lokaliteten Vindeboderne – med betydningen vendernes boder. Vendiske handelsfolk har formentlig haft mere eller mindre permanente bosættelser i området. Den oprindelige slaviske befolkningsgruppe var

dygtige handels og søfolk, som har sat sit præg på kystområderne. Disse bosættelser og mulige handelspladser har en særlig fokus.

Kystbosættelser i middelalderen er særlig repræsenteret ved landsbyen Dragør. Særligt handlen med sild til det katolske Europa gjorde Dragør til et mægtigt sildemarked. Dertil kommer også en række mindre og sæsonbetingede fiskelejer, der har solgt og skibet sild til de ventende både. Denne del af handlen og kystlivet i middelalderen har Kroppedal Museum fokus på.

Det flade sletteland

Bondestenalderens palisadeanlæg eller rituelles samlingspladser er en fundtype, som har vist sig relativ hyppig i det østdanske område og særligt i Kroppedal Museums ansvarsområde. Palisaderne kan ikke ses isoleret, men er en del af kulturelle strømninger, der finder sted i det østlige Danmark, på Bornholm og i Skåne.

Derfor har Kroppedal i årtier haft fokus på de særlige lokaliteter, som af nogle betragtes som samlingspladser og af andre har andre meget forsvarsmæssige formål. Palisadeanlæggene ligger rent landskabeligt oftest højt omkranset af vand eller fugtige områder på så mange sider som muligt. Derfor har museet fokus på pladser, som kan rumme netop denne fundkategori. Museet har et mangeårigt samarbejde med både nationale og internationale partnere.

Den københavnske vestegn er landskabeligt et frugtbart morænelandskab, der allerede i yngre bronzealder blev skovfattigt på grund af voldsom skovning. Skovningen efterlod landskabet med åbne områder, der hurtigt blev beboet – en bebyggelse, som kan følges gennem hele jernalderen. Særligt i Høje-Taastrup Vest og ved områderne omkring Ishøj Landsby har Kroppedal Museum fokus på sammenhængen mellem bebyggelse og kulturlandskabet. De store jernalderundersøgelser blotlagde mere tilfældigt, at der også var en varieret og markant bebyggelse helt tilbage til bondestenalderen. Derfor er fokus på udviklingen af bebyggelsen bredt sig til også at omfatte bebyggelsesudvikling fra de toskibede huse fra bondestenalder og helt frem til de etskibede huse i middelalderen.

Undersøgelsen af de store bopladsområder på den københavnske vestegn har resulteret i, at der er opstillet en typologi for udviklingen af hustyper fra førromersk jernalder til germansk jernalder. Ved dette arbejde var der flere dele af bebyggelsens økonomi, der viste store mangler i vores viden. Det drejer sig f.eks. om funktionen af småhuse på to og tre sæt stolper. Disse huses funktion vil der blive sat særlig fokus på ligesom undersøgelsen af affaldsgruber også vil blive prioriteret i højere grad end tidligere. Dertil vil undersøgelsen af det store knoglemateriale, som vi ofte finder ved udgravningerne også få større fokus, da det særlig er bebyggelsens økonomi, som vi mangler viden om.

De store fladedækkende undersøgelser har også blotlagt en særlig fundkategori: Lange rækker af palisader/stolper, som klart markerer grænser i landskabet. Mange af disse palisader har kun stået i en fase og der foretages ingen udskiftninger af stolperne. Der er sjældent naturvidenskabeligt materiale i stolpehullerne til en kulstof 14 datering og indtil nu står disse palisader nærmest

udaterede. Derfor har Kroppedal Museum særligt fokus på at undersøge palisader, der organiserer landskabet, adskiller landskabet i særlige ressourceområder eller som skal være sikring eller værn.

De store bebyggelsesområder har blotlagt særlig jordfæstegravpladser fra yngre romersk jernalder. Disse gravpladser er alle publicerede og har lagt grund til flere forskningsprojekter sammen med både nabomuseer, men også nationale samarbejder og internationale samarbejder. Jernalderens gravpladser er stadig et fokusområde, særlig set i sammenhæng med den samtidige bebyggelse.

Bebyggelsesundersøgelserne har også vist en stor mangel i huse fra ældre og yngre vikingetid. Huse fra ældre vikingetid skal formentlig findes i yderområderne af de eksisterende landsbyer, hvor de formentlig ligger som spredte gårde. Engang i vikingetid er gårdene samlet i mindre landsbyer og de ligger nu under de eksisterende landsbyer. Dette er dokumenteret i både Ishøj Landsby og i Torslunde landsby. Derfor har Kroppedal Museum fokus på at undersøge også ganske små matrikler i de eksisterende landsbyer for at kunne dokumentere, om der er bebyggelse fra yngre vikingetid.

Vikingetidens gravpladser er et højt prioriteret område. Vi har allerede udgravet to væsentlige gravpladser, Rytterkær i Smørumovre og Snubbekorsgård i Høje-Taastrup. Disse to gravpladser vil i de kommende år blive publicerede og vi har fortsat fokus på at finde gravpladser i forbindelse med bopladser, der kan be- eller afkræfte teorien om, at bebyggelse og gravplads ligger på hver sin side af et vådområde. Gravpladsernes placering mellem Roskilde og København giver mulighed for samarbejder om organisering i vikingetid og nationale samfundsforhold.

Kroppedal Museum behandler årligt store mængder af metalgenstande, der er indleveret til danefæbehandling. De mange genstande giver museet et unikt billede af detektorlokaliteter, som kan give andre informationer end de store fladeudgravninger. De kan være udtryk for skattefund, for handelspladser eller for opløjede gravpladser. Derfor er særlige lokaliteter et fokusområde for Kroppedal Museum. Særligt kan nævnes områder omkring landsbyen Reerslev, hvor museet har eftergravet en skat fra sen vikingetid, men også har fokus på andre områder med væsentlig genstande fra germansk jernalder, vikingetid og tidlig middelalder.

Den middelalderlige landbebyggelse er et arkæologisk smertensbarn, som stadig er en meget sjælden fundkategori. Viden om hustyperne og om organiseringen særligt på Sjælland er sparsom og selv om der i årevis har været en grundig national strategi netop om de middelalderlige landbebyggelser har det ikke kastet meget viden af sig. Derfor er netop denne fundtype særlig væsentlig og vi har særligt fokus på at skaffe viden om dette.

Kroppedal Museum har fokus på at fortælle en sammenhængende arkæologisk historie, hvor alle væsentlige fund og lokaliteter bliver behandlet grundigt og videnskabeligt korrekt. Derved giver vi borgerne mulighed for at finde spor af deres egen historie og dykke ned i netop det, der er kendetegnende og væsentligt for netop deres kommune. Og det vil sikre viden ikke kun til nuværende museumsfolk, men også for eftertidens forskere.